IN CORNE-
LII TACITI
ANNALIVM
LIBROS

AEMYLII FER-
RETTI IVRISCON-
SVLTI ANNOTA-
TIVNCV-
LAE,

VIRTVTE DVCE, COMITE FORTVNA.

LVGDVNI APVD SEB.
GRYPHIVM,
1541.

THOMAS SERTINVS FLORENTINVS LECTORI S. P. D.

*

QVEMADMODVM nullum eſſe arbitror ſcriptorem rerum geſtarum præferendum Cornelio Tacito, ſiue ſimilitudine temporum noſtrorum, ſiue grauitate ſententiarum, & peritia aulici regijq; moris: ita nullus mihi uidetur aut genere dicendi preſsior, ac difficilior, aut iniuria temporum hominumq; corruptior, atq; contaminatior. Quamobrem ut utilitate ad legendum ducamur, difficultate mediusfidius operis, ac uitio codicum deterremur: quæ me duæ res, maximè cupidum illius, uarie, diutiſsimeq; diſtraxerunt. Cùm autem, quanta eſt noſtra amicitia multis confirmata mutuis officijs, rem detuliſſem ad Aemylium Ferrettum, uirum cum in iure ciuili doctiſsimum, atq; exercitatiſsimũ, tum in cæteris bonis artibus perdiligenter uerſatum: obtulit ille mihi annotatiunculas quaſdam (ut ipſe tunc dixit) non oſtentui, ſed utilitati iamdiu ueluti ſibiipſi paratas, quibus loca propè omnia difficilia explicauit: reſtituit multa, quæ incuria librariorũ fœdè erant deprauata: atq; nihil ferè (ut ſummatim

dicatur) omiſit, quod remorari lectorem potuerit; niſi quæ manca adeò, & lacera erant, ut ſanari nulla ratione potuerint: de quibus tamen admonet lectorem, & ſunt perpauca. Has igitur breues notas cum utiles uel potius neceſſarias iudicaſſem ſtudioſis Cornelij, ædi curaui: nihil magis inuidioſum exiſtimans, quàm ſibi ipſi conſulentem, hominum aut negligere, aut occultare utilitatē. Puto autem, lector candide (ſi poſtquam has notas legeris, ſubibunt animum, quæ prius aut planè inacceſſa, aut certè difficilia in Taciti Annalibus ad intelligendum loca iudicaueras) omnino futurū, ut cognoſcas me in ijs ædendis conſuluiſſe communi commodo: cui non inſeruire Chriſtianum hominem, proximùm eſſe ſummo ſceleri ſemper ſum arbitratus.

AEMYLII FERRETTI IVRISCONSVLTI IN CORN. TACITVM ANNOTATIVNCVLAE.

EX LIBRO I.

Adulatione deterrerentur. 1

EXCITANTVR *potius ingenia eorum, qui adulantur, facilè mendacio ſumminiſtrante materiam ſcribendi: conſumuntur tamen, & exeduntur, & corrumpuntur adulando. Itaq; legendum arbitror,* Detererentur: *uocabulo uulgò notiſſimo. Idem Corn. infra lib. 18. Si quid, inquit, ardoris ac ferociæ miles habuit, popinis, & comeſſationibus, & principis imitatione deteritur.*

Quorum cauſas procul habeo. 2

Cauſæ iræ, atq; ſtudij, ſunt odium, & amor. Idem Cornel. infra lib. 17. Sed incorruptam fidem profeſſis nec amore quiſquam, & ſine odio dicendus eſt.

Triumuiri nomine. 3

Vt triumuir appellaretur: poſtea uerò princeps appellabatur. ſuprà paulò: Nomine, *inquit*, *principis in=*

perium accepit:ut principis nomen,fuiſſe uetuſtius in eo, qui rerum potiretur, Imperatoris appellatione.Idem ſe= quenti pagina: Principis,ait,nomine conſtitutam Remp.

Princeps iuuentutis. 4

Gradus hic erat principis informandi, & ueluti deſi= gnati iam atq; electi:quod hodie in Imperatoribus, re= gis eſt Romanorum:in regno Galliæ, Delphini: in Hi= ſpaniæ, Principis.

C. Nauum id Cæſari. 5

Id, ſup.arbitror.

Iuxta periculoſo. 6

Senſus eſt,Cum æquè eſſet periculoſum,ſeu uerum di= cere,ſeu fingere falſa.

Ne arcana domus. 7

Hoc eſt, Ne palàm inuulgarentur, quæ domi ſecretò tractabantur:quid, & à quibus conſuleretur principi: cur aliquid fieret miniſterio militum.

Quàm ſi uni reddatur. 8

Ratio ſcilicet imperandi.

Neu triſtior primordio. 9

Malim triſtiores,ut ſit ſenſus: Ne læti morte Augu= ſti, ne'ue triſtiores ingreſſo Tyberio ad principatum partim illachrymabantur,partim gaudebant,&c.

Nam Tyberius cuncta per Coſs.in= cipiebat. 10

Quamobrem omnes apud Coſs. iurauere in uerba Tyberij.

Tribunitiæ poteſtatis præſcri= ptione. 11

Nomine, titulo'ue.

Dabat & famæ. 12

Volebat etiam ut crederetur.

Nam uerba, & uultum in crimen detorquebat. 13

Verba cuiuſq; uultumq; notabat: eaq; in id accipiens, ut mali in ſe eſſe animi ſigna crederet: reponebat animo, depromptúrus ex occaſionibus.

Diem illum crudi adhuc ſeruitij. 14

Diem ſcilicet, cum ſeruitium ferè tunc inciperet; & libertas repeteretur infeliciter: ab alijsq; facinore peßimo, ab alijs honeſtißimo, uideretur occiſus Cæſar Dictator: quo die turbatum fuit funus eius: ſed comparandum haudquaquam cum hoc: tunc enim recens erat principatus, facilis reſtitutio libertatis: nunc ſenem, &c. Legimus autem in codicibus uetuſtißimis non, improſpera repetita : *ut uulgò habetur : Sed,* improſperè repetitæ: *ſcilicet, libertatis.*

Numerus etiam. 15

Fuit Auguſtus Conſul terdecies: cum Valerius Coruinus ſexies conſulem, & C. Marius ſepties egerint. teſtis Cicero in Officijs. Qui coniuncti, numerũ æquant conſulatuum Auguſti. ideoq; ait, ſimul æquauerat.

Multiplicata aut noua. 16

In eandem fermè ſententiam Tranquillus: Magiſtratus, inquit, atq; honores & ante tempus, & quoſdam noui generis perpetuosq; cæpit.

Neceſsitudine. 17

Neceßitate, uerbo uetuſto, & quo frequentißimè uſus fuit Salluſtius.

Multa Antonio tunc. 18

Eam dictionem, Tunc, *culpa librariorum huc irrepſiſſe ſuſpicor: & in duas*, V t, *eſſe uertendam: quarũ hic una manebit: alia transferetur in alium qui paulopoſt ſubijcitur locum*, quàm ab uno regeretur: *ut ſit*, quàm ut ab uno regeretur.

Obtentui ſumpta. 19

Fuiſſe prætextum.

Tedij & Vedij Pollionis. 20

Tedios, & Vedios nuſquàm legi: præterquam quòd idem Cornel. infra lib. 12. Mathios, inquit, & Vedios, & cætera equitum Romanorũ prævalida nomina. ubi pro, Mathios, *inuſitata omnino uoce Romanis, legendum fortaſſe eſt*, Tedios.

Neceſsitates ac largitiones. 21

Quæ neceſſario eſſent eroganda, & quæ ſponte donarentur. Idem infra libro 13. Neceſsitatem appellauit erogationum.

Sed & ſua conſ. 22

Malim, ut & ſua.

Quinam adipiſci. 23

Hoc eſt, cum tractaret, qui poſſent ſufficere imperio, & nollent: qui non poſſent, & uellent: qui poſtremò poſſent, & cuperent.

Non adeſſe apud te. 24

Legi in codice Mediceo, longe omnium quos legerim emendatiſsimo pro, Apud te, Caput.

Vbi per nomen agrorum. 25

Per ſpeciem accipiendorum agrorum, & tanquam pro agris.

Denis

Denis in diem aſsibus. 26

Et paulopòſt, Vt ſingulos denarios mærerent. *ex quibus fit planiſsimum, denarium pluris fuiſſe quàm x. aſſes: & in ſequētibus,* Vt denarius diurnū ſtipendium foret. *Cùm enim x. aſſes ſinguli reciperent, & denarium cuperent, conſtat x. aſsibus plus ualuiſſe denarium: quod eo magis miror, quia* Plin. li. 33. *cap.* 3. *In militari, inquit, ſtipendio ſemper denarius pro x. aſsibus datus.*

Intus operis. 27

Mediceus codex, Inuictus operis, *habet.*

Quoſdam ipſi manipuli fidei documen. trad. 28

Veluti pignus & teſtimonium fidei.

Vnda raptabantur. 29

Inſuetè de imbre.

Præſentia ſatis conſiderant. 30

Conſederant, *malim.*

Legata quæ petiuerant. 31

Ad id refertur, quod ſupra ſcripſit de Auguſto: Legata non ultra ciuilem modum, niſi quòd populus Roma. &c.

Latera concædibus munitus. 32

Non habet, Munitus, *quò referatur: itaq; malim,* munit. *Sunt autem* Concædes *ex Cæſaris cōmentarijs munimenta caſtrorum ex arboribus ſyluáq; facta.*

Inceſsitq́ itineri & prælio. 33

Agmine ita inſtructo, ut ad iter aptū eſſet, & ad bellum.

Leues cohortes. 34

Hoc opponitur denſis.

Vt opus & alij. 35

Id eſt, ut alij opus caſtrorum, alij prælium inciperent.

Decumana porta. 36

Hæc porta quòd auerſa eſſet hoſtibus, maxima erat portarum: ideoq; dicta Decumana, ueluti fluctus decumani, magni ſunt, autore Sexto.

Odia in longum iaciens. 37

Ex *præſentibus futura proponens, ex quibus cauſæ odij naſcerentur: quæ quoniam in longitudinem reſpiciebant, recondebat animo Tyberius: itaq; augeſcebant alita cogitationibus: promebanturq; tandem multiplicata & inexpectata.*

Breuia à profundis. 38

Hæc inter ſe opponuntur. Idem infra libro 5. Pulſoq; introrſus freto breuia littorum nudantur. hoc eſt, minime profunda.

Nox uox &c. 39

Melior omnino lectio eſt, Nec uox, & mutui hortatus iuuabant.

Aerarij prætoribus. 40

Præfectos intelligit: nam prætoris nomen in eo manet qui præeſt tribunali, & iuriſdictioni.

De modo Lucaris. 41

Lucar, inquit Sext. appellatur æs, quod ex lucis capitur: & lucaris pecunia, quæ in luco dabatur. Hîc uerò præmium ſignificat, & æs, abſolute.

EX LIBRO II.

Gentis Arſacidarum. 1

Familia erat, & genus: quale Romæ *primò* Iuliorum, *deinde*

deinde Claudiorum, poſtremò Flauiorum: unde Iuſtinianus Flauius inſcribitur.

Viliſsima utenſilium anulo clauſa. 2

Obſignabăt enim etiam quæ uiliſsima eſſent, ne quid furto negligentia'ue periret: quod Barbari indignum rege exiſtimabant.

Ignotæ Parthis uirtutes. 3

Senſus eſt, contemptui fuiſſe Parthis noua uitia, lecticæ ſcilicet geſtamen, ſegnis equorum cura, rara uenatio, & ſimilia: nec minus prompti aditus, obuia comitas, uirtutes ignotæ Parthis: quæ quoniam maioribus eorum aliena fuerant, perinde odio habebantur omnia: æquè enim oderant & ignotas ſuis uirtutes, & noua Romanorum uitia.

Quanquàm ſociatis. 4

Coniunctis matrimonio inter ſe. Suetonius Auguſt. Reges ſocios etiam inter ſemetipſos neceßitudinibus mutuis iunxit.

Viditq́ſe operatum. 5

Sacrificio facto. Cornelius alibi tamen accipit Operatum, *pro eo qui dedit operam, infra libro 3. Studijs ibi operatum. Columella de* Re *ruſti. Si rebus Venereis fuerit operatus, uel uir, uel fœmina.*

Non campos modo. 6

Non *ſolùm campos & plana apta eſſe militi* Romano, *ſed ſyluas etiam, & ſaltus, ſi ratio adſit: nec poſſe uti* Bar*baros inter trūcos arborū & uirgulta ſcutis, & ingētibus haſtis,*

haſtis tam commodè, quàm Romanum militem pilis, &c gladijs, & tegminibus hærentibus corpori: ideoq; denſarent ictus. &c.

Aliud ſibi reliquum. 7

Nihil, intellige.

Firmius Catus Senator. 8

De hoc eodem infra lib. 4. Eadem pœna in Catum Firmium, &c.

Cùm diuerſa prætenderent. 9

Eadem omnes formidabant: cauſas autem adducebant uarias, cur excuſandi eſſent.

Mancipari ſingulos actori publico. 10

Addici publico actori. Idem infra lib. 3. Seruos quoq; Syllani ut tormentis interrogentur actor publicus mancipio acceperat. Cùm enim quæſtio olim de ſeruis haberi non poſſet in caput domini: addicebantur alteri, ut in priorem dominum torquerentur. Sed Actor publicus erat ſeruus publicus, qui publicis tabulis, publicisq; rebus præponebatur: de quo latè ſcripſi in meis commētarijs ciuilibus: unde ſcire licet, cur alibi Seruus publicus, alibi Actor publicus, alibi Perſona publica appellatus ſit.

Quaſi auretur. 11

Aliàs, augeretur.

Eandem uím ín me tranſmerei. 12

Aliàs, tranſmittere.

Centeſimæ uectigal. 13

De hac idem ſupra lib. 1. Centeſimam rerum uenalium poſt bella ciuilia inſtitutam deprecante populo: edixit Tyberius militare ærarium eo ſubſidio niti. Dicta eſt autem

tem Centeſima, quòd in ſingula centum, quæ pretium rerum uenalium faciebant, unum in uectigal principis contribuebatur.

Et transfugis paulatim nudatus. 14

Hoc eò pertinet, quod ſupra proximè legitur: Ni *Inguiomerus cum manu clientum ad* Maroboduum *perfugiſſet.*

Magnetes à Sipylo. 15

Plinius libro 5. c. 29. Smyrneum conuentum, magna pars Aetoliæ, quæ mox dicetur, frequentat: præterquàm Macedones Hyrcani cognominati, & Magnetes à Sipylo.

Libero, Liberæq́, & Cereri. 16

Liberum Patrem & Proſerpinam, filios Cereris, per Liberum & Liberam intelligimus.

Cæſariq; connexa. 17

Sanguine proxima atq; coniuncta: quippe quòd neptis eſſet ſororis Auguſti. Itaq; legendum arbitror infra libro 4. Connexus, *non* Connixus, *ut uulgò habent Codices. Publium, inquit, Dolabellam ſocium delationis extitiſſe miraculo erat: quia claris maioribus, & Varo connixus, ſuam ipſe nobilitatem, ſuum ſanguinem perditum ibat.*

Adulterij grauiorem pœnam. 18

Capitis ſcilicet.

Namq; ei, ut memoraui, auunculus Auguſtus, &c. 19

Proximè hoc eodem libro: Claritudine, inquit, materni generis Germanicus Druſum fratrem anteibat: auum M. Antonium, auunculum Auguſtum ferens. Eſt

autem

autem Auus, (ut ſcribunt Caius, & Paulus de Gradibus) Patris & matris pater: Auunculus uerò matris frater. Sed Auus hic ſignificat maritum Auiæ: fuit enim Germanicus, autore Tranquillo, uxoris Auguſti nepos. Neptes, ait, duas Iuliam & Agrippinam habuit: Iuliam, L. Paulo Cenſoris filio: Agrippinam, Germanico uxoris ſuæ nepoti collocauit.

Areo iudicio. 20

Vicus erat à Marte Athenis dictus Areopagus, ubi de capite iudicia exercebantur: quamobrem Areum iudicium, *dixit Cornelius, tanquam capitis iudicium.*

Principis Romani, non Parthi regis filio. 21

Apud Cornelium infra libro 17. Galba Piſonem adoptans, Neq; hic, inquit, ut in cæteris gentibus, quæ regnantur, certa dominorum domus, & cæteri ſerui: ſed imperaturus es hominibus, qui nec totam ſeruitutē pati poſſunt, nec totam libertatem. Sentiebat igitur Piſo in dandis coronis non adeo magnum fieri oportuiſſe diſcrimen inter ſe & Germanicum: quàmuis enim principis filius eſſet Germanicus, tamen eſſe eius principis, qui non ſubiectos ut ſeruos, ſed regendos ut liberos & amicos ciues ſuos accepiſſet. Itaq; non dari epulas filio Parthorū regis omnium domini: ſed filio principis Romani, amico, & propè æquali cum ciuibus iure uiuenti.

Non ſponte principis. 22

Non uoluntate & permiſſu principis. Idem infra libro 4. Extructa iam ſponte præfecti caſtra: hoc eſt, iuſſu Præfecti. Et alibi: Proxima ſponte inimicorum recepta. id

pta.id eſt,uolentibus inimicis.

Sepoſuit Aegyptum. 23

Senſus eſt, uoluiſſe Auguſtum neminem illuſtrem, niſi conceßu principis ingredi Aegyptum: ob eam cauſam, quòd quicunq; eam prouinciam occupaſſet (quoniam clauſtra ueluti eſſet terræ, ac maris, quæ paruo præſidio contra ingentes exercitus teneri ualerent) poſſet facilè fame premere Italiam: Aegypti autem fœcunditas eſt multo maxima: ideoq; Cornelius infra lib. 19. eam appellat clauſtra annonæ, & uectigal prouinciarum: & alibi, annonæ fœcundam. Idem libro 12. At hercule, inquit, olim ex Italiæ regionibus longinquas in prouincias commeatus portabantur, nec nunc infœcunditate laboratur: ſed Africam potius, & Aegyptum exercemus: nauibusq; & caſibus uita pop. Roma. permiſſa eſt.

Ne ſi quando inſoleſcant Sueui. 24

Mallem ſiquando, *circunſcriptis duabus illis prioribus literis.*

Infelici fœcunditate fortunæ toties obnoxia. 25

Toties enim poterat in fortunæ iniurias incurrere, quoties pepererat.

Sexaginta dies ad conſultandum datos. 26

Sexaginta dies (ait Papinianus) qui marito accuſanti utiles computantur: feriatis quoq; diebus, ſi modò facultatem Præſidis adeundi accuſator habuit, numerari certum eſt.

Ea ſuperſtitione infecta. 27

Superſtitionem Aegyptiam & Iudaicam nemo hic du-

bitet

bitet cultum Deorum, ſectamq; Aegyptiorum ac Iudæorum ſignificare. Corn. infra lib. 21. tractans res initiaq; Iudæorũ: Poſtquàm, inquit, Macedones præpotuere, rex Antiochus demere ſuperſtitionem, & mores Græcorum dare adnixus. quamobrem arbitror Vlpianum in titu. de Decurionibus, ſenſiſſe Iudæos non prohiberi eſſe decuriones, non autem retuliſſe rem ad Chriſtianos. Verba illius hæc ſunt: Eis qui Iudaicam ſuperſtitionem ſequuntur, diui Verus, & Antoninus honores adipiſci permiſerunt.

Statuit frumento pretium. 28

Hoc eſt, certum pretium ſtatuit, quod ab emptore ſolueretur: ſed ipſe in ſingulos modios binos nummos daturum ſe ſpopondit.

EX LIBRO III.

Quid pro tempore foret. 1

Quid eſſet accommodum tempori.

Diuerſa oppida. 2

Deuia oppida.

Indices & teſtes. 3

Valde intereſt inter utroſq;. Pedianus ſcribit, Indicẽ eſſe, qui facinoris, cuius ipſe eſt conſcius, latebras indicat, impunitate propoſita. Sed Indicium equidem arbitror ad id pertinere, quod coniectura aſſequimur, & ſuſpitionibus: & quod crimẽ non probat, ſed indicat. Teſtimonium uerò dicimus de rebus uiſis: aut auditis: ex quibus crimen non indicatur, ſed probatur. Corn. infra lib. 15. de Sceuino & Milicho: Fomeſta, inquit, uulneribus nulla uiſo ſuo: Sed quia cætera dalàm uana obieciſſet, adiungere crimen uiſum,

uiſum, ſe pariter iudicem & teſtem facere. Abutuntur tamen interdum ſcriptores.

Senatus nunquam ſatis credito ſine fraude Germanicum interijſſe ſcripſiſſent. 4

Lacunam hic eſſe neceße eſt, deſunt enim quædam, quæ ſuſpitione & coniectura reſtitui poſſent: ſed ſine emendatioris ope codicis temerarium eſſet.

An adhuc experiretur. 5

Experiri dicitur tam actor, quàm reus: ſed ſæpius ad actorem pertinet. Eſt autem ad iudicem ire, aut in alium, aut pro ſe.

Cùm militari cuſtodia haberentur. 6

Rei aut in uincula ducuntur, aut militibus traduntur, quæ militaris cuſtodia dicitur: aut fideiußoribus creduntur: aut ſibijpſis, fide accepta non abituros: quæ libera cuſtodia dicitur. Horum autores Vlpianus & Martianus.

Illuſtrium domuum aduerſa. 7

Subolet hic deeſſe nonnihil: ibiq; finem eſſe periodi, à lepida petitum.

De moderanda Pappia poppea. 8

Lex hæc eſt, de qua ſenſit Tranquillus Auguſto: Leges retractauit, & quaſdam ex integro ſanxit: ut Sumptuariã, & de Adulterijs, & de Pudicitia, de Ambitu, de Maritandis ordinibus. Hanc cùm aliquanto quàm cæteras ſeuerius emendaſſet, &c. Continebatur autem lege Pappia, ut decima eius, quod legabatur à uiro uxori,

& econtra, ſi non extarent liberi, ex eo matrimonio ad fiſcum perueniret. Quamobrem & cælibatus puniebatur, & augebatur ærarium. Ex quo *paulopoſt ſubijcitur:* Et lege *papia poppæa præmijs inducti. ubi lacuna eſt proculdubio: deeſt autem ſenſus huiuſmodi:* Et *mulctati legatorum decimis, alijsq; pœnis, ut ſi à priuilegijs parentum ceſſaretur: hoc eſt, ut ſi nollent habere præmia parentum, uelut parens omnium populus, &c.*

Attamen initia faſtigiorum. 9

Attamen id fuit initium Cæſaribus ad ſummum faſtigium, & tunc petente Auguſto priuignis Tyberio, atq; Druſo quæſturam ante tempus, & ſolutionem x xuiratus, reſpiciebant homines ferè ueterem morem: præcipuè quia minor erat cauſa, leuiorq; coniunctio ſanguinis Auguſto cum Tyberio & Druſo, quàm Tyberio cum Germanico.

Siue ut amoto patre Druſo. 10

Hic omnino deſyderatur alia portio alternatiuæ orationis.

Oratorum ætate. 11

Malim, ea ætate.

Oppijs quondam. 12

Oppiam legem tulit C. Oppius in medio, ut ait Liuius, ardore Punici belli notiſsima contentione M. Portij Catonis. per oppias autem & illam, et alias haud abſimiles, ſignificauit.

Dum ædificationibus. 13

Pro eo quod eſt, emendandis rebus: niſi in uerbo mendum ſit.

Multiq;

Multiq́ etiam pedarij ſenato-res. 14

Pedarij dicuntur, autore Gellio, ex commentarijs C. Baßi, qui nondum geßiſſent curulem magiſtratum, quòd pedibus itarent in curiam.

Promiſit Cæſar, recitauitq́ decre-tum. 15

Prompſit Cæſar, *aliàs.*

Vt Pontificis Maximi arbitrium, pluſquam, &c. 16

Ita legendum arbitror, Vt pont. Maximi arbitri-um, dum ne plusquàm binoctium abeſſet: ne die-bus publici ſacrificij, neu ſæpius, &c.

EX LIBRO IIII.

Neq́ ſenatus ambitu abſti-nebat. 1

Ea largiendo, quæ ambitu & precibus ab ſenatu im-petrari conſueuerant.

Neq́ multo ſecus in ijs uirium. 2

Senſus eſt, Quæ prouinciæ idoneæ eſſent auxilijs dan-dis, habebant Triremes ſocias, & alas & cohortes au-xiliares: in quibus non minus erat uirium, quàm in co-hortibus ſuis. ſed illud erat incertū: quia ex utilitate tem-porum huc & illuc meabant, augebanturq́;, & minue-bantur.

Et ultor metuebatur. 3

Scilicet, Druſus.

Quæ prima & apud filium. 4

Malim Ei, *facili tranſitu unius literæ.*

Nam patritios confarreatis parentibus. 5

Plinius lib.18. Quin & in ſacris,inquit,nihil religioſius confarreationis uinculo erat:nouæq; nuptæ farreum præferebant. Conſtat autem ex hoc loco, peruetuſtas ualdéq; fuiſſe difficiles cerimonias contrahendi matrimonij per confarreationem. De hoc Boëtius in Top. Cicer. lib.ij.prope initium.

Cum æquabili autoritate, & gratia. 6

Aequè ualebat apud Tyberium autoritate & gratia.

Quin ipſe comperi. 7

Cæſari,cùm in ſæuitiam laberetur, eluctabantur ferè uerba & erumpebant, tanquàm ui coacta,& compoſita; quoties ſubueniret ſolutius,&c.

Catus ut retuli Libonem. 8

Hic eſt Firmius Catus Senator,qui Libonem iuuenem improuidum & amicum ad Chaldæorum promiſſa impulit,eundemq; accuſauit,de quo ſupra lib.2.

Lege Iulia damnaſſet. 9

Qua capite puniebantur adulteri.

Dentheliatem agrum. 10

De Limenetide Diana nihil me legiſſe memini:ſcio tamen ex probatis autoribus, oram illam terræ, quæ in Meſſenios ſpectat,abundare templis Dianæ, Veneris,ac Neptuni. Strabo uerò libro 8, ita ſcribit: Dianæ paluſtre templum in Laconicæ, ſiue Meſſeniæ terræ finibus eſt:ubi uterq; populus commune ſacrificium cõuentumq; celebrabat:in eum profectas feriatum uirgines Meſſenij procaciter inceſſerant. Cùm autem Meſſenij uiolatores

nullis

nullis pœnis multaſſent, conflatum eſt bellum inter utrunque populum: frequenter'que dimicatum fuit. For*taſſe igitur appellauit* Corn. Dianam Limenetidem, *tanquam ſtagneam:* λιμνήτις *enim ſtagnea eſt, ſiue paluſtris: et legendum erit* Limnetidis, *non* Limenetidis. Denthe*liatis agri autem à nemine, quem legerim, mentio facta eſt, quantum modo recorder.*

Vbi ſpecie ſtudiorum. 11

Strabo eſt autor, poſt bella ciuilia conſueuiſſe Roma*nos mittere liberos ſuos* Maßiliam, *ad Græcas diſciplinas diſcendas.*

Foſſam loricamq; contexens. 12

Lorica Vitruuio *ſepimentum eſt.*

Eſſe in ciuitate. 13

Inter hæc, & illa uerba, Germanici coniugem, *neminem arbitror eſſe, qui aliquid non deſyderet.*

Eques Romanus præter Seianum. 14

Aliàs, Nullus eques Romanus, *&c.*

Claris maioribus quàm uetuſtis. 15

Id eſt, clarioribus, quàm uetuſtis. Vlp. *ſimiliter: Cùm poſſet talem cauſam non ſuſcipere, quàm decipere.* Et *alibi: Alioqui compelletur iudicium accipere, quàm inuenire eos poßit.* Terent. *Si quiſquam eſt, qui ſe placere ſtudeat bonis quàm plurimis: nam* Plurimorum *uerbo* Mali *ſignificantur. autore* Non. Marcello.

Qui dux gentis Ethruſcæ cum auxilium appellatum tauiſſet. 16

Malim, ductauiſſet.

Egens aduerſus proximos. 15

Aliàs: Etiam aduerſus proximos.

Terga urorum. 16

Vri ſunt haud abſimiles boum, colore nigro, feri, & curſu excellentes, familiares Germaniæ. autores Cæſar, & Plinius. Hi fortaſſe ſunt, quos Piſis Bufalos appellant uulgò.

Donec idq; uetitum. 17

Què, *pro eo quod eſt,* quoq;: *quaſi,* Id quoq; uetitum.

EX LIBRO V.

Mater impôtens. 1

Supra libro primo de eadem impotentia muliebri.

Sed paratos ad ultionem ui principis impedire teſtarentur. 2

Maxima hic rerum multarum facta iactura eſt: præſertim de Sciani conſilijs in Cæſarem, domumq; Cæſaris, & cæde illius, atq; ſuorum.

Sellariorum & ſpintriarum. 3

Sellaria loca ſunt à ſellis dicta, ubi domi ſedebant, qui de re aliqua conuenerant, apud Plinium. Sed accipi conſueuit pro Fornice, *locisq; uoluptuarijs. Martial. In ſellariolis uagus popinis. quòd ibi ferè ſedendo uoluptatibus detur opera.* Hoc autem *ſignificat hîc, dum ait,* Ex fœditate loci. *Spinthrias uerò aliter Cornelius, aliter Tranquillus accipiunt: hic enim ex multiplici patientia ductum putat uocabulum, ille autem inquit, monſtroſi concubitus repertores, quos Spintrias appellabat.*

Ablata

Ablata ærario ut in fiſcum cogeretur. 4

Aerarium, populi Romani eſt: Fiſcus, Imperatoris. infra paulò pòſt: Signatum argentum fiſco, uel ærario attinebatur.

Nouendialem eam cœnam. 5

Nouendiale ſacrum erat mortuorum: itaq; accuſatus fuit, quòd natales Auguſtæ epulas, cœnam mortuorum appellaſſet: tanquam fuiſſet is ortus feralis atque exitiabilis.

In cohortem ſuam. 6

Inter ſuos comites recepit. Alibi dixi multa de cohorte.

Scauro Mamerco ſimul ac Sabino. 7

Hoc eſt, unà cùm Scauro Mamerco.

Quo per diſceſsionem facto. 8

Senatuſconſultum (ut ſcribitur à Gellio libro 14.) fit duobus modis: aut per diſceßionem, ſi conſentiretur: aut, ſi res dubia eſſet, per ſingulorum ſententias exquiſitas. Corn. infra lib. 13. Poſtquam diſceßionem Conſ. permiſerat, pedibus in ſententiam eius iere.

Nihil ad ſerium. 9

Nulla re ſeria illi coniunctus: prodigentia duntaxat, & uitæ mollitie, &c.

Ambigens patriam & declinans. 10

Quid ſi legas, ambiens.

Sed creditores inſolidum appellabant. 11

In ſumma inopia rei nummariæ, cum nō haberēt debi-

tores unde ſoluerēt, duabus quidem fœnoris partibus ſatiſfaciebant agris tradendis ex Sen. Conſ. reliquū uerò uel agros ſimiliter occupaturum erat, uel apud debitores reſidebat. Itaq; ſolidum petebant ex agris ſibi ſolui creditores, negantibus debitoribus propter agrorum uilitatem. Cum autem nollent magiſtratus minui fidem: hoc eſt, uellent omnibus integrum ſolui: ita primum concurſatio, &c.

Quantoq; ſæuitia gliſceret. 12

Quanto maior erat ſæuitia in damnatos, eò minus miſereri poterant affines, propinqui, proximi, amici.

Obijt eodem anno M. Lepidus. 13

Cum ait, in prioribus libris, quartum librum indicat, huic proximum, atq; coniunctum: quamobrem ſuſpicor culpa temporum ex libro 5. & 6. unum extitiſſe nobis quintum hunc librum: præſertim cùm omnia deſiderentur, quæ ad Seianum pertinent: quæ longo ordine ueriſimile eſt pro diligentia & cura ſcriptoris tractata fuiſſe: ideoq; ſupra de Agrippina: Eodemq;, inquit, die defunctam: quo biennio antè Seianus pœnas luiſſet. Et infra: Quanquam triennio poſt cædem Traiani. De quo, quamuis exiguo, et propè contemnendo, admonitum tamen eſſe lectorem uolui.

Quorum ſcæptuchi. 14

Scæptrigeri (ut ita dicam) quod ad principes, regesq; refertur.

Suouetaurilia. 15

Luſtrabatur exercitus mactatis ſue, oue, taurisq; tribus: ut autor eſt Liuius li. 1. Inde nomen compoſitum fuit à Corn. Suouetaurilia.

EX LIBRO XI.

Caueri uim. 1

Aliàs, Caueret uim.

Lege lata ſæuitiam creditorum coercuit. 2

Dabatur olim fœnori pecunia adoleſcentibus, collata ſolutione in mortem patrum: quod uel fœnoris magnitudine, uel ob turpitudinem faciebant fœneratores. Claudius autem interdixit ne quiſquam filijsfamilias fœneraret in mortem parentum: quod deinde Senatuſconſulto confirmatum fuit Veſpaſiano imperante. Tranquillus: Autor ſenatui fuit decernendi, ne filiorumfamilias fœneratoribus exigendi crediti ius unquam eſſet: hoc eſt, ne poſt patrum quidem mortem. Id Senatuſconſultum Macedonianum appellatum eſt.

Et formæ litteris Latinis. 3

Plin.lib.7.ca.58. Veteres Græcas fuiſſe eaſdem penè, quæ nunc Latinæ, indicio erit Delphica tabula antiqui æris, quæ, &c.

Inter Moſam Rhenumq́. 4

Ter ea tentata res eſt, quantum me legiſſe memini, ſed non iiſdem locis: cauſa tamen ſemper eadem manente. Primum à Corbulone, qui tantum cogitauit, ut incerta oceani uectarentur Rheno ad ea loca, quæ Moſellam contingebant. Deinde à L. Vetere, qui cõiungere inſtituit Moſellam atq; Ararim: ut mari copiæ primum, inde Rhodano, & Arari, & Moſella, & Rheno in occidentem ueherentur. De L. Vetere idem Cornelius lib.13. Vetus, inquit, Moſellam atq; Ararim, facta inter utrunq; foſſa, cõnectere parab

re parabat, &c. ſed Helij Gracilis, Belgicæ legati inuidia factũ eſt, ne id efficeret Vetus. Poſtremò Carolus Magnus, Rex Francorum, duo flumina Radantiam & Alemoram interſe coniungere tentauit, inter quæ breuiſsimum dicitur eſſe interuallum: quorum fluminum Radantia in Rhenum exit: Alemora uerò in Danubiũ. Quamobrem conſtat, idem cogitaſſe Carolum & Corbulonem. Sed producta olim foſſa à Corbulone, neceſſe eſt illam aut incuria temporibusq; aut aliquorum operis & labore rediſſe ad priorem ſoliditatem: uel longe diuerſo loco Carolum & Corbulonem id tentaſſe. Conſtat tamen ex annalibus Frãcorum proceſsiſſe opus Carolo ad trium milliarium longitudinem: deinde inuentum fuiſſe limum paluſtrem, quæ nullis operis exhauriri potuit: noctu enim excreſcebat abundantius, quàm die multo labore fuiſſet exhauſta. Itaq; rem Carolus omiſit.

Incerta Oceani uetarentur. 5

Aliàs, uectarentur.

Mihi uidetur ex ſe natus. 6

Vt qui ſeipſum imitetur, ſibi conſtet, ſui ſit ſimilis, patrem non ſit ſequutus.

Quod lex curiata. 7

Quãuis enim priores Reges Quæſtores habuerint: tamen conſtat, ſuffragio populi, non uoce principis creatos fuiſſe. Autor eſt Iunius Gracchanus, teſte Vlpiano.

Qui capitolio, & Ara Romana. 8

Tanquam ſi dicat, Quid ſi exoriretur aliquis ex eorum memoria, qui proſtratis Capitolio & Ara Romana manibus eorundem. Verum hic deſyderatur nonnihil: imperfecta enim ſententia eſt.

Omni

Omni Italia in ſenatum accitos. 9

Hinc apparet, Italiam non protendi uſq; ad Alpes, quando aut de iuriſdictione, aut de priuilegijs agitur. quamobrem Tranquillus C. Iulio: Craſſum, inquit, Pompeiumq; in urbem prouinciæ ſuæ Lucam extractos compulit, &c. Idem: Conſequutusq; cohortes, ad Rubiconem flumen, qui prouinciæ eius finis erat. Conſtat autē Iulium Cæſarem fuiſſe prætorem utriuſq; Galliæ: de quo ſcripſi late in Commentarijs ciuilibus.

Poſtremo ipſam. 10

Romam intellige, & ciuitatem.

Sed ne Silius ſumma adeptus. 11

Ita uulgò legitur: in quibuſdam tamen codicibus ſcriptum comperi ſummam adeptus *: cæterum priorem lectionem magis probo.*

Cuius apud prodigos. 12

Quàm Infamiam, qui prodigunt & profundunt, nihil habēt præterea uoluptatis: nam ut ſcribit Seneca: Improbarum uoluptatum poſt ipſas pœnitentia eſt: uel quibus infames eſſe cōtigit, nihil ſupereſt præter uoluptatem.

Dum induſtria cubiculum. 13

Quaſi intus & domi, uerbo repetito à uetuſtate. Induſtrium enim antiqui dicebant indoſtrium, quaſi quicquid ageret intrò ſtrueret, & ſtuderet domi, autore Sext. Alioqui ocioſa eſt hîc ea dictio, uel potius abundat.

Quod ei cis Vectium Plancium. 14

Hic locus fœdiſſimè corruptus eſt, uſque ad ea uerba, An diſsidium &c. *Imò aliquid proculdubio deeſt. Principiò Vectij Plancij mentio nulla eſt, aut apud hunc alibi, aut apud alios, qui de Claudio ſcripſere, quantum nunc*

memini:

memini: Vectis ualentis infra tamen meminit frequenter, tanquàm indicium offerentis, remq; confeſſi. Deinde quid eſt, non fuiſſe eum nunc obiecturum adulteria, ne redderet domum & ſeruitia? nam ſi ad Claudium referuntur: cur inquit ſtatim frueretur imo ijs: ſin autem ad Silium, aut Meſſalinam: cur non erat dicturus adulteria, ne redderent hæc principi, quibus auctæ fuiſſent res principis? Quamobrem omnino deſyderatur aliquid, & locus eſt cōtaminatiſſimus: ubi nihil aliud poſſis, quàm temerè addere, & diuinare.

Adulto Autumno. 15

Alibi, adulta æſtate, *infra legitur: id eſt, iam prouecta æſtate.*

In pretium probri ceſsiſſe. 16

Quicquid enim fuerat inſigne apud Nerones & Druſos, ad Silium tranſtulerat Meſſalina, tanquàm pretium ac mercedem adulterij.

Decreta Narciſſo quæſtoria inſignia. 17

Decreta ſunt, inquit, inſignia quæſtoria Narciſſo: quòd cum eſſet ille tertius inter libertos, potens gratia apud principem, minimum erat faſtigij eius: atq; erant illa quidem decora inſignia: per quæ tamen deterrima faciendi facultatem Narciſſus haberet: quia flagitia propter dignitatem uel inulta erant, uel multa: utrunq; enim legi in diuerſis codicibus. Quòd autem liberti potentes eſſent apud Claudium, autor eſt Tranquillus: His, inquit, *uxoribusq; addictus, non principem ſe, ſed miniſtrum egit: cōpendio cuiuſq; horum, uel etiam ſtudio ac libidine, honores, exercitus, impunitates, ſupplicia largitus eſt. Quòd*

autem

autem Calliſtum & Pallantem præponit Narciſſo, aliter habetur apud eundem Tranquillum, qui Narciſsum & Pallantem tradit fuiſſe præcipuos, quos amauerit, quibusq; crediderit. Calliſti tamen & Pallantis, ut maximè principi gratorum, meminit Cornel. initio libri ſequētis.

EX LIBRO XII.

Conſenſui imparem. 1

Plus quàm ſe ſolum poſſe conſentientem ſenatum.

Addictum quaſi, & uirile ſeruitium. 2

Venditum matrimonio ſeruitium uirorum.

Vnde uis Agrippinæ citra ultima ſtetit. 3

Vis Agrippinæ intra mortem ſtetit: non adeo incendit eam, ut puniri capite uellet: quia laudauerat princeps furtiua nullaq; libidine.

Deſolatus paulatim. 4

Deſolare, eſt tanquam de ſolo deijcere. Vergil. Vidimus ingentes & deſolauimus agros. Deſolatus ergo deiectus eſt, & demiſſus. Tacit. infra libro 16. Viduata, deſolataq;.

Sycambri exciti. 5

Hodie Geldrenſes eſſe creduntur: diu habiti ſocij fratresq; Gallorum: pro quibus non ſemel arma mouere Galli in Alemannos.

Et ſi non prælium. 6

Iccirco læti erant hoſtes, quòd bellum cum illis gerens perijſſet, quamuis prælio non interemptus: & quod dux erat non contemnendus.

Quam

Quem Imperatore genitum. 7

Imperatoris nomine tunc demonſtrabatur, qui cum imperio præeſſet exercitui, nomine tali parto aſſenſu militari, & confirmato à principe, ob res egregie geſtas. Hic autem ſignificatur Germanicus, de quo Tacitus ſupra lib. 1. Exercitum reduxit, nomenq́; Imperatoris autore Tyberio accepit: Et idem infra libro 13. de Nerone iam principe poſt Artaxata euerſum à Corbulone: Ob hæc conſalutatus Imperator Nero, &c. Hæc autē poſtea appellatio transijt in eos, qui potiti rerum ſunt. Soror uerò fuit Agrippina Caligulæ, coniunx Claudij, mater Neronis, unicum ad illam diem exemplum.

Ne dubitaret armis. 8

Hoc eſt, ne dubitaret malle incruentas conditiones, quàm armis ſcilicet partas.

Ne cæteri quoq; ex Pelígno coniectarentur. 9

Ne coniectura Peligni cæteri idem uoluiſſe crederentur.

Diſtringit Acinacem. 10

Nemo eſt qui neſciat eſſe Medorum Perſarumq́; gladium, teſte Horatio.

Defertur ad patres de pœna fœminarum. 11

Hoc dictum fuit Senatuſconſultum Claudianum. autor Tribon. in Inſtitutio. titu. de Succeßionibus ſublatis, quæ fiebant per bonorum poſſeßionem: & de Senatuſconſulto Claudiano.

Sanè præbuerant Iudæi ſpeciem motus. 12

De hac eadem ſæuitia Felicis idem Corn. infra lib. 21. Iudæam

Iꝛam prouinciam equitibus Romanis,*aut libertis permi=ſit:è quibus* Antonius *Fœlix per omnem ſæuitiam ac libidinem ius regium ſeruili ingenio exercuit. Sed locus hic corruptus eſt:nam illud,* Cognita cædes eius, *non habet quò ſe referat:tantum enim abeſt ut occiſus fuerit* Fœlix,*ut potius cauſa cognita, abſolutus inter iudices ſteterit:quod paulopòſt* Corn. *tradit. Referri uerò ad motum factum,dum imperaret* Caligula,*haud quaquam commodè poteſt.Itaq;ſi coniectura ſit utendum,ita ego legerim:* Poſtquàm cognita ſæuitia, cæde eius haud temperatum eſſet:ſed manebat metus,&c.

Senatus quoq; conſulto cautum. 13

Ius quidem refertur ab Vlpiano*: ſed* Senatuſconſulti *nulla mentio eſt in libris* Ciuilibus.

Lege agi. 14

Neq; id mirum, cum loco regum agerent, ut ſcribit idem Tacitus *lib.*17.*Quæ uerò ſint legis actiones, explicat* Pompo.*de* Orig.*iur.Deinde ex eiſdem,ait,legibus eodem ferè tempore actiones compoſitæ ſunt; quibus inter ſe homines diſceptarent:quas actiones ne populus ut uellet inſtitueret,certas ſolenneſq; eſſe uoluerunt. Et appellatur hæc pars iuris,* Legis actiones*: quamobrem apud eos dicimus eſſe legis actiones, apud quos inſtituere poſſumus actiones ex lege duodecim tabularum, & iure Ciuili ueteri : ideóque apud quæſtores minores ac magiſtratus adoptiones fieri non poterant, quæ ex lege duodecim tabularum conſtitutæ fuerant.*

EX LIB.

EX LIBRO XIII.

Sed neq; Neroni. 1

Sed Nero non tam erat natura demiſſus, ut ſeruos magni faceret: & ille tædium ſui mouerat.

Vetera & præſentia contendere. 2

Comparare.

Et ſpe inanium. 3

Etiam ualidus ad ſpem commouendam inanium rerum, quales ſunt, apparatus familiares, ueſtes, equi, ornamenta, & cætera, quibus uulgus moueri ſolet, & quibus ſpecies ineſt magni animi: cùm tamen inania ſint, & aliena.

Et Vologeſes quo bellum &c. 4

Dedit obſides: uel ut qui tunc erat impar bello, pararet interim nulla moleſtia, quæ æqualem illum redderent: uel ut amoueret ſuſpectos.

Regnum luſu ſortientium. 5

Antiquum ergo eſt, quod quotannis nunc quoq; fit mẽſe Ianuario à noſtris: creatur enim Rex, qui aliquid imperet in formam regiæ dominationis, colluſoribus.

Acerba funera. 6

Id eſt, immatura.

Aut exiſtat qui in urbe. 7

Aliàs, ut exiſtat.

Ille an autor conſtitutionis fieret. 8

Vt ſcirent, an ille autor conſtitutionis fieret, ut pote quæ à paucis poſtularetur, & ſententiæ plurium aduerſis: ſcribit enim ſupra, Nec deerant, qui cenſerent, tanquã ſi conſenſus ſenatus aliud decerneret. Deinceps quæ ſequuntur

quuntur ita legenda arbitror: Quibuſdam coalitam libertate irreuerentiam cò prorupiſſe frementibus, ut ne æquo cum patronis iure agerent, ſententiam eorum conculcarent: ac uerberibus manus ultrò intenderent, impellerent'ue, pœnam ſuam diſſuadẽtes. Nam cùm maior eſſet iniuria quàm pœna, ſatis diſſuadebatur uerberibus inferendis, & iniuria laceſſendis patronis. Quid enim aliud inquit, &c.

Quin & manumittendi duas ſpecies. 9

Cicero in Topicis tres ſpecies refert, Cenſu, Vindicta, Teſtamento. Sed ex Cornelio duæ: una, qua libertatẽ plenam conſequebantur: quæ à Seneca libro de uita beata, iuſta libertas dicitur. Altera, qua non omnino fiebant liberi. Priori ſpecie, hoc eſt, uindicta manumiſſos perpetuo eſſe liberos: ſequenti uerò manumiſſi poterant in ſeruitutem reuocari, tanquam qui poſt libertatem ueſtigia retinerent ſeruitutis. Quæ profectò aliter traduntur in noſtris libris ciuilibus. Erant enim Latini, aut ciues Romani, aut Dedititij: de quibus latè Caius in Inſtitutionibus: quæ omnia temporibus in deſuetudinem abierunt.

Quaſi iure Ciuili. 10

Tanquam uindicatus in ſeruitutem per ius Ciuile: cùm tamen iuſſu principis iudicium factum fuiſſet; quo libertus Paris ingenuus pronunciabatur: hoc eſt, qui natus eſſet ex parentibus ciuibus Romanis, & qui ſtatim ut natus eſſet liber extitiſſet.

Vocare ex Italia cum quibus lege agi. 11

Erat enim auxilium Tribuni extraordinarium: neq; li-

cebat ex Italiâ quenquam ad Tribunum uocari, cum quo lege aliqua inſtitui poſſet actio.

Ius haſtæ. 12

Cùm ſectio fieret.

Ad retinendam populi fidem. 13

Quod uulgò noſtri, Creditum, dicunt.

Vectigal quocꝫ quintæ & Viceſimæ. 14

Ex mancipiorum emptione unum in ſingula x x v. ſoluebatur populo: quod translatum in uenditorem, habuit ſpeciem tanquam ſi remiſſum eſſet. Sed cum uenditores charius licitarentur, in emptore uectigal conſiſtebat: erat enim pars precij.

Dùm quæ libidine deliquerant. 15

Dùm furta defendunt largitione ſpectaculorum.

Vt leges cuiuſcꝫ publici. 16

Hoc eſt, ut conditiones publicanorum perſcriptæ legibus cuiuſq; loci publici, quæ ad id temporis latuerant, diuulgarentur: et qui annum, quo petere ex lege aliquid licebat omiſiſſet, caderet à iure petendi.

Militibus immunitas. 17

Vt militibus immunitas ſeruaretur: qua uectigalibus non tenebantur, niſi de ijs rebus, quas uenales haberent. Veno *autem dictũ eſt, ut infra paulopoſt,* poſita ueno.

Germanici regnabant. 18

Aliàs, Germani.

Conuiuali lecto. 19

Vbi cœnans accubabat.

Necꝫ dũ Nero rerũ potiebatur. 20

Non cõgeſta nec clauſa humo donec Nero regnauit:

poſt

poſt domeſticorum cura leui tumulo contecta.

Ipſe diuerſa ſimulatione. 21

Illi lætabantur palàm: ipſe verò contraria ſimulatione mæſtitiam præ ſe ferebat: quia tamen, &c.

Oblita inſectatione. 22

Aliàs, obita inſectatione: *id eſt inſectando ea, quæ facta erant Claudianis temporibus.*

Vel tum mitigata. 23

Regreſſa labante iam Agrippina: uel tum mitigata cuius.

Subegit donis ingentibus. 24

Effecit, & tanquam impulit donis ingentibus.

Puteoli ius Coloniæ, & cognomentum adipiſcuntur. 25

Primò dictum fuit Dicæarchia: *deinde* Puteoli: *poſtremò à* Nerone *impetrauit ius & cognomentum Coloniæ. Aliud eſt autem, habere ius Coloniæ, aliud eſſe Coloniam:* Vicus *enim* Parauiſenſium *à diuo* Seuero *ius Coloniæ impetrauit (autor* Vlpianus*) quo impetrauit, ut immunitatem haberet Coloniæ., etiam milite, colono'ue non deducto: ſed Colonias eas cognominabant, quæ deducebantur: illiſq; interdum concedebatur, ut iuris* Italici *eſſent, interdum minimè.* Puteolis *ergo dedit* Nero *ut* Colonia *cognominaretur, nulla deductione facta: & immunitatẽ, ius'que haberet* Coloniæ. *quòd ſi cognomentum ad* Neronem *referas,* Neronia colonia *dicta fuiſſet, quemadmodum poſt incendium* Romam *nuncupare decreuit* Nicopolim, *et* Aprilem *menſem* Neronium, *autoribus* Cornelio, & Tranquillo: *cùm tamen* Neronij *cognomentum eius oppidi nuſquam legatur.* Idem *ſupra de* Londino, *Cognomento quidem, inquit, Coloniæ non inſigne:*

ſigne:hoc eſt, ut Colonia diceretur. Præterea apud hunc non legimus deductionem militum, aut aliquid præterea ſimile: cùm Cornel. tradat, ueteranos aſcriptos Tarentum & Antium: quod hic, ut arbitror, non omiſiſſet.

Domitis perduellibus. 26

Domitis hoſtibus: nam Perduelles ueteribus hoſtes ſignificabant: teſtes Cicero & Iuriſconſulti. Inde, Crimen perduellionis, de cæde: quia cum ciue iudicio & uerbis, cum hoſte armis & manu rem gerimus. Ex quo accuſatus fuit Horatius perduellionis, quia ciuem & ſororem interfeciſſet, auctore Liuio: & C. Rabirius ſimiliter de cæde: de quo extat oratio Ciceronis pro C. Rabirio perduellionis reo. Manſit autem id nomen in noſtris libris in eo capite maieſtatis, quo tenentur, qui hoſtili animo ſunt in rempublicam, & principem: hoc eſt, qui cædem principi molitus eſt: & qui exitium inſtruxit reipublicæ: de quo diffusè ſcripſi libro ſecundo Opinionum.

Breue littus. 27

Non profundum.

Sine iuſtis armis. 28.

Non planè armatos: erant enim alia alarum, alia legionum arma.

Vt certus euentus. 29

Quod alibi, euenti, legimus.

Tabularijs quos memoraui. 30.

In tabulis ſcribebantur teſtamenta: ideoq; Primæ ſunt dictæ, & Secundæ tabulæ: inde Tabularij ſcriptores & obſignatores teſtamentorum: hoc eſt, teſtes: nam neque tunc tabellionibus utebantur, neq; teſtamẽta aliter, quàm

ſcrip

ſcriptura, conficiebantur.

Sortiuntur. 31

Paßiuè, quod perrarum inuentu eſt.

Nam oblectamentis eius iniquum. 32

Scilicet, eſſe Senecam.

Auus meus Auguſtus. 33

Atauum ſignificat, itaq; proximè appellauit. Atauus autem quinto gradu diſtat, quoto Nero aberat ab Auguſto: qui ex Tyberio nepotem Germanicum adoptauerat: ex Germanico uerò nata eſt Agrippina mater Neronis.

Niſi forte aut te Vitellio. 34

Vitellius ter conſul, malis artibus plurimum potuit apud Claudium: à quo, cùm illi pudẽdum in modum adularetur, honores, opesq; maximas aſſequutus eſt. Sed cùm inquit, Me Claudio proponis: *malim,* Mihi Claudium præponis: *alioqui nullus bonus elici poteſt ſenſus. Niſi ergo, inquit, aut te plus adeptũ eſſe putas quàm Vitellium, ter conſulem, ſummis hominem opibus, & alterum ferè Imperatorem: aut mihi Claudium præponis, addictum mulieribus, & libertis, & uix mentis compotem.*

Nihil grauius audenti. 35

Nihil eſſe illi ſubeundum grauius, ſi auderet, quàm ſi ſegniter, & per ignauiam ſe trucidari pateretur.

Centurioni & Manipulo. 36

Manipulus conſtat ſexaginta militibus.

Repetitum uenerantur. 37

Iterant honores acclamationibus: quod genus uenera-

tionis deſcribitur ab Aelio Lampridio. Acclamatum, Auguſte innocens, Dij te ſeruent: Alexander Imperator, Dij te ſeruent: Dij te nobis dederunt, Dij conſeruent: & cætera in eandem ſententiam.

Tibicinis Aegyptij. 38

Euceri, de quo ſupra.

EX LIBRO XV.

Hoſtiæq́ quæ muniebantur. 1

Ordo eſt, aſsiſtens hybernaculis quæ muniebantur.

Vt inſtantem Corbuloni fateretur. 2

Vel hoſtem, uel metum ex hoſte.

Illum locum, tempusq́ conſilio deſtinatum. 3

Deinde quid de Armenia cernerent adieciſſe Deos: ubi etiam clauditur, concluditurq́; qui ſequitur ſenſus. Poſtremò, quando à Dijs decretum fuit, quid futurum Armenia ſit, quam in manu Parthorum poſuere, cedentibus legionibus Romanis, dignum eſſe Arſacidarum uel memoria fœderum, uel commiſeratione fortunæ ut etiam de legionibus Romanis ſtatuerēt. Perinde eſt itaq; ut ſi ſcripſerit, expectare ſibi eſſe in animo fratres, & in id tempus conſilium & locū reijcere: deos adieciſſe tamen quid cernerent de Armenia: dignumq́; eſſe familiæ nominisq́; ſui, ſtatuere unà de legionibus Romanis.

Cæteris criminibus. 4

Malim, certis.

Qualis quiſq; habeatur alibi. 5

Quis unquam ita loquutus eſt, Alibi quàm in ciuium iudicio

iudicio : cum Alibi *locum demonſtret . Malim igitur,* haud quaq́, *ut ita legamus:* Qualis quiſq; habeatur alibi, haud quaquam in ciuium iudicio eſſe.

Plebi uolenti fuere. 6

Cornelius frequenter utitur hac forma dicendi, ſumpta à Græcis. Salluſtius item prope finem Iugurthini : Non tam diffidentia futura quæ imperauiſſet, quàm uti militibus exæquatus cum Imperatore labor uolentibus eſſet. Græci βουλομένῳ εἶναι *formare dicuntur.*

Miſit auſpices duos. 7

Aliàs, miſsi auſpices duo.

Vt totidem annos menſesq́. 8

Colligebant enim, tot annos interfuiſſe inter urbis inſtaurationem, & incendium hoc, quantum interfuit ab urbe condita incendium eius ab Senonibus factum.

Vanus aſsimulatione. 9

Vanus in eo, quòd ſimilitudinē ſuis eſſe credebat Lucaniq; carminibus: id enim eſt aſsimulatio. Idem ſuprà: Præterita mala uetuſtis cladibus aſsimulantem.

Ergo Epicharis plura & omnia. 10

Mendum hîc eſſe arbitror : ſed ſenſus fortaſſe talis eſt: Epicharis plura ſcelera orditur, & omnia facta à principe: ut ſit, plura ſcelera orditur, et omnia principis. Neque ſenatui quod inane eſſet prouiſum : ſed prouiſum, quonam modo penes, &c. uulgò enim ita codices habent, Neq; ſenatus quod inane eſſet, ſed prouiſum. *Ergo cùm certiſsima ſint, quæ parentur à ſenatu in exitium principis, accingeretur modo, &c.*

EX LIBRO XVI.

Non falſa ante ſomnia. 1

Admirans multa ſe uera per quietem antea uidiſſe, tunc primum eluſus.

Præficeret rationibus & libellis. 2

Illud his uerbis ſignificatur, quod libro ſuperiore planius tradidit fuiſſe obiectum Torquato Syllano, *quòd nobiles haberet, quos ab epiſtolis, & libellis, & rationibus appellaret: nomina & meditamenta ſummæ curæ.*

Inducit. 3

Aliàs, inducti.

Decretumq́ꝫ, ut more maiorum puniretur. 4

Neroni cum quæreret, quid eſſet, More maiorum, *reſponſum eſt,* Nudi hominis *ceruicem inſeri furcæ, corpusq́; uirgis ad necem cædi. autor* Tranquillus.

Iunius Germanici uocabulis. 5

Malim, Iulius: *ſequitur enim,* Ideo Iunium tranſmiſſum.

Seu uitiorum inuitationes. 6

Aliàs, Imitationes.

Ad facienda pericula. 7

Alijs deſcriptis, obſignatisq́;.

Quid mirum è longinquis prouincijs aduenire. 8

Alibi, Non aduenire.

Niſi contra inſtituta. 9

Id eſt, niſi ex ciue hoſtis, proditorq́; palàm factus ſit.

EX LIBRO XVII.

Hunc fuiſſe primum librũ Annalium Cornelij, ſemper

ſum ſuſpicatus:illumq́; , blandiente poſteà profectu,longius ductis initijs , ad Auguſti exactum Imperium, calamum retuliſſe. Nam ſi pars hæc fuiſſet poſterior , haud tam multa illi repetenda fuiſſent,& perſcribenda: tanquā aditum factura ad hiſtoriam : nec ipſe , Initium operis, *incepiſſet: &,* Opus aggredior, &c. *Liuius quidem in parte præfatur:ſed ita,ut coniungere cum præcedentibus poſteriora ſcripta intelligas. Verumtamē idem Cornelius indicare diuerſum uidetur:paulò enim infra ait:* Quippe *T.filium ad uenerationem cultumq́; eius miſerat , ut ſuo loco memorauimus. Niſi ibi malis, memorabimus (facili lapſu unius literæ, quæ promiſcua interdum eſt) & ad initium ſequentis libri referas.*

Multi ad hæc & innumeri. 1

Aliàs, Milites ad hoc innumeri.

Magna adulteria. 2

Magnarum,nobiliumq́; familiarum adulteria.

Seruorum manus ſubitis auidæ. 3

Ad ea auferenda,quæ ſubito fortunæ munere obuenerūt.

Quoties expedierat. 4

Quoties expeditiones ageret:ut ad illud referatur: Nimiæ uoluptates cum uacaret.

Ignaram magiſtratuum domi. 5

Quæ nullos unquàm habuiſſet, nouiſſet'ue magiſtratus,niſi externos:aſſueta Regibus planè parere.

Anulis donatum equeſtri nomine. 6

Neminem latet,ex conſtitutionibus ſeruum qui donetur anulis aureis, imaginem ingenuitatis conſequi, non

eſſe ingenuum: nam Diocletianus *&* Maximinus Imperatores *in hæc uerba* Eumeni *reſcripſerunt*, Aureorum *uſus anulorum beneficio principali tributus, libertinitatis quo ad uiuunt imaginem, nō ſtatum ingenuitatis præſtat.* Prioribus *tamen conſtitutionibus plenam atq; perfectam præſtabant ingenuitatem.* Vlpian. *Si ius anulorum, inquit, accæpit, puto eum reuerentiam patrono exhibere debere: quànuis omnia munia ingenuitatis habeat.* Idem *alibi:* Etiam *ſi ius anulorum aureorum conſecutus ſit libertus à principe, aduerſus huius tabulas uenit patronus, ut multis reſcriptis continetur: hic enim uiuit quaſi ingenuus, moritur quaſi libertus.* Supra *ætatem uerò* Alexādri Seueri, *uel ſaltem temporibus* Taciti, *ius anulorum ad equeſtrem dignitatem ſpectabat.* Tranquillus *in* Galba *de hoc eodem* Icelo: Icelus *paulo ante anulis aureis, &* Martiani *cognomine ornatus, ac iam ſummæ equeſtris gradus candidatus.* Idem *de* Aſiatico: Primo *imperij die aureis donauit anulis ſuper cœnam: cùm mane rogantibus pro eo cunctis deteſtatus eſſet ſeueriſſimè talem equeſtris ordinis maculam.* Tacitus *lib. ſeq.* Poſtulante *exercitu ut libertum ſuum* Aſiaticum *equeſtri dignitate donaret: inhoneſtam adulationem compeſcuit: dein mobilitate ingenij, quod palàm abnuerat, inter ſecreta conuiuij largitur, honorauitq; Aſiaticum anulis.*

Non tam unum aliquem fouebant. 7

Non *tam hūc aut illum, quàm quēcunq; præter* Othonē.

Auguſtus in domo ſucceſſorem quæſiuit. 8

Id *eſt,* Auguſtus *quæſiuit inter ſuos, inter propinquos,*

inter

inter eos qui ſui nominis atq; gentis eſſent: ego inter ciues & in republica.

Miſeriæ tolerantur. 9

Feruntur quoquomodo.

Vnius familiæ. 10

Claudiæ, ſcilicet.

Adoptandi iudicium integrum. 11

Proprium, liberum, non commune cum fortuna: & ſi uolueris eligere, inde cognoſcitur, quòd cõſenſus omnium ſequitur eligẽtẽ: plærũq; enim electio eſt pluriũ, et optimi.

Ab æſtimantibus aſciti. 12

Qui iudicio id fecerunt.

Cogitare quid ſub alio. 13

Vel debes, uel cogita.

More diui Auguſti. 14

Malim, exemplo diui Auguſti, & more militari.

At illis uix decumæ ſuper portiones erant. 15

Id eſt, uix decumæ portiones ſupererant.

Inquieta urbs actionibus. 16

Malim, auctionibus.

Principalis matrimonij. 17

Id eſt, matrimonij principis. Similiter libro ſequenti, principalẽ paratũ dixit: & fortunæ principalis inſignia.

Per ſpeciem conuiuij. 18

Quaſi partem de conuiuio daret.

Redemptoribus. 19

Redemptores ſunt, qui ſuis cæmentis, ſuoq́; labore ædificant, conſtituto pretio. autor Vlpianus.

Qui mihi plurimum imputet. 20

Quis plus pro me contendat, meq́; ſibi plus obno-

xium

xium reddat opera gratiáq; ſua, & plus pro me nitatur Idem infra libro proximo: Neq; *enim erat adhuc cui imputaretur.*

Ad poſterum uel odio. 21

Aliàs, ad poſtremum.

In quibus ſordem & auaritiam mutauerat. 22

Aliàs, notauerat.

Dextras hoſpitij inſigne. 23

Idem infra lib. proximo: Centurionemq; Siſennam dextras, concordiæ inſignia, Syriaci exercitus nomine ad prætorianos ferentem uarijs artibus aggreſſus eſt.

EX LIBRO XVIII.

Paphiæ Veneris templum. 1

In Palæpapho illud erat promontorio: longe à Papho ſtadijs LX.

Quidam ipſius Deæ nomen id perhibent. 2

Aëriæ Veneris nomen nuſquam legi: Acreæ Veneris templum eſt in monte prope Carpaſiam, cui ſummo nomen Olympus: quod nec adire nec uidere mulieribus licet. autor Strabo.

Cum in uictores uictoſq;. 3

Placuit expectari belli Othoniani exitum: quoniam utrinq; mota magna mole armorum, pax nunquàm certa erat futura uictoribus & uictis.

Mixtis paganis. 4

Pagani à pagis, dicti ſunt qui ibi habitant, aut inde ſunt oriundi, etiam ſi urbes colant nõ recepti in ciuitatem

nullo propè numero,& plebei. Cicero *pro domo ſua:* Nul*lum eſt in hac urbe collegium, nulli pagani aut montani. (Quoniam plebi quoq; urbanæ maiores noſtri conuenticulas, & quaſi concilia quædam eſſe uoluerunt) qui non ampliſsime non modo de ſalute mea, ſed etiam de dignitate decreuerit.* Suetonius *Auguſto:* Pinarium *equitem* Ro*manum cum concionante ſe admiſſa turba paganorum apud milites ſubſcribere quædam animaduertiſſet.* Ideoq; *j. eodē libro* Prætorianos *milites* Paganos *appellat, quòd* Vicani *urbem colerent: hìc uerò demonſtrantur pagorum incolæ.* In *libris uerò noſtris ciuilibus* Pagani *ſunt, nō milites: quod unde ductum ſit diximus alibi.*

Obtentui fugientibus. 5

Cauſa & excuſatio fugientium.

Bracchas tegmen barbarum. 6

Apparet Bracchas *eſſe ueſtem: nam quas uulgò* Bracchas *hodie appellamus,* Latini *dixerunt* Feminalia, *à feminibus.* Tranquillus *Auguſto.*

Omnia quæcunq;. 7

R*arum hoc apud* Latinos.

Recens caſtris. 8

Q*ui recens è caſtris egrediebatur.* Cice. Recens Roma.

Cum utrinq; tentaſſet. 9

Aliàs, utrunq;.

Rurſus conſiliaturi. 10

Aliàs, conſulturi.

Vt diplomata Othonis. 11

E*dicta ſignificat, & mandata principis cuiuſq; modi ſint: id enim* Diploma *eſt, quòd duplicato contineri ſoleret aut lino, aut alia materia: referturq; ad teſſeram curſoriam:*

ſoriã,quo ſignificatu paßim accipitur in noſtris libris,ut in li.12.C.de Curſu publico,& alibi.Hic uerò tam curſoriã teſſerã ,quàm edicta ad naues,cõmeatus,et cætera tẽporaria pertinẽtia,cõtinetur:quæ labentibus Othonianis partibus negligi cœperũt.Eadẽ ſignificatione accipitur paulò infra:Diplomatibus nullũ principẽ præſcripſiſſet.

Per ſilentium audierunt. 12

Conſueuerunt enim benè ſentientes milites, acclamationibus preces adiuuare.

Nam qui deliberant deſciuerunt. 13

Dubitatio enim,ut ſcribit Cicero, cogitationem habet iniuriæ.

Quæ apud Vitellium excuſanda erant. 14

Id eſt,poſſe Veſpaſianum ijs obligari,quæ contra Vitellium,etiam non pro ſe,facta fuerant.

Tam fruſtra quàm recuſauerat. 15

Auguſtum nomen religioſum fauſtumq; eſt.Tranquillus Auguſto:Præualuit ut Auguſtus potius uocaretur: nõ tantum nouo , ſed etiam ampliore coguomine: quòd loca quoq; religioſa,& in quibus augurato quid cõſecratur, auguſta dicantur ab auctu., uel ab auium geſtu,guſtu'ue: ſicut etiam Ennius docet ſcribẽs: Auguſto augurio poſtquàm inclyta condita Roma eſt. tam fruſtra ergo aſſumpſit nomen fortunati & boni ominis,quàm fruſtra recuſauerat:coẽgit enim uulgus ut acciperet.

Quod non ex præpotentibus. 16

Fuit Thraſea ſemper ſuſpectus Neroni.Ideoq; minus potens:quamobrem merito imprudentiam æmulationis irriſerunt:

irriſerunt: ita enim malim, quàm impudentiam: *nam ſi ſimiliter* Vitellius *olim ſe oppoſuit* Thraſeæ, *quemadmodum* Heluidius *illi: opportuit* Heluidium *fuiſſe* Vitellij *ſimilem*, Thraſeam *uerò* Heluidij. *Sed* Thraſea *in ſummo potius odio fuit* Neroni, *&* Vitellius *ob ſimilitudinem morum, & propter patrem, in ſumma gratia.* Imprudenter *igitur contulit* Thraſeam, *&* Heluidium, *&c.*

Quod reuerſis ab exilio iura libertorum. 17

Ius patronis dederunt leges ueteres amplum & multiplex in libertos: obſequium enim præſtare tenebantur, & operas: aliter tamen, atq; aliter ſi eſſent officiales operæ, uel obſequij: item alendi libertis erant patroni egētes. Modeſtini uerba ſunt: Cum probatum ſit contumelijs patronos à libertis eſſe uiolatos, uel illata manu atrocius eſſe pulſatos: aut etiam paupertate, uel corporis ualetudine laborantes, relictos: primum eos in poteſtatem patronorum redigi, & miniſterium præbere dominis cogi: ſin autem nec hoc modo admoneantur, à præſide emptori addicantur, & pretium patronis tribuatur. Ex quibus puto *facile intelligi, quid ſenſerit* Cornelius: *nam cum exulibus quibuſdam bona ablata fuiſſent, & ius in libertos: ijs ab exilio reuerſis, iura libertorum* Vitellius *conceſſit: hoc eſt, inter cætera ut alere patronos egentes tenerentur: quod tamen corrumpebant ingenia ſeruilia abditis pecunijs, &c.*

Sumptu Caianæ aquæ. 18

Quid hic ſibi uelit ſumptus Caianæ aquæ, haud quaquàm intelligo: deinde quid ſumptus ad aquam facit. malim

lim ergo, Caianæ aulæ.

Suo met ſtatu occultati. 19

Malim, ſuo met aſtu.

EX LIBRO XIX.

Cæterum ut tranſmitteret in Italiam. 1

Vulgò in fine periodi legitur, credebat. *itaq; ſenſus eſſe poterit: Cæterum credebat aſcriptum & deſtinatum ſocium Aponio reuireſcere partes Veſpaſiani iterum ſequuturo, ut impunè, tutoq; tranſiret in Italiã, ibiq; utilitati eſſet Vitellianis. Supra enim inquit, Profugus, deinde ſponte remeauerat, perfidiæ locum quæſiſſe credebatur.*

In Veronenſibus pretium fuit. 2

Id eſt, in Vicentinis ſpecies fuit, in Veronenſibus utilitas.

Mox omiſsis lictoribus. 3

Erat hic legatus Mæſici exercitus, & tamen lictores habebat.

Totis caſtris in fama proditio. 4

Tanquàm in ore, in ſermone, in notitia hominum.

Et militibus principem auferre. 5

Malim, etiam milites auferre: *primùm, quia princeps reipſa nõ auferebatur militibus, ſed milites principi: deinde ut cõueniant quæ ſequũtur*, licet integros incruentosq;. Forte uicti. 6

Neminem, qui diligenter animaduertat, negaturum arbitror, quin hic deſyderetur aliquid: ſupplendũ autem

nihil

nihil duxi,adiutus nullo codice.

Cur rari ſumpſiſſent arma. 7

*Aliàs,*cur rurſus.

Cum teporem incuſaret. 8

Cùm non tepere quereretur.

Cui ciues, ſocij, externi intereſſent. 9

Qui conſtaret ex ciuibus,& ſocijs,& externis.

Nobili gaudio Blæſum uiſendo. 10

Fecit ut crederetur facinus, quòd Blæſum uiſit gaudio nobili,id eſt, eminente,illuſtri,manifeſto.

Decoris ſecuros. 11

Id eſt,omnia agentes ſine cura decori,& honeſti.

Simul cæterorum fides metu intacta. 12

Et à cæterorum tentanda fide metu abſtinuit.

Non ſine motu adiunxit cæterarum. 13

Scilicet,legionum.

Ius hominum. 14

Ius,quod gentium dicitur:quod apud omnes homines natura duce peræque cuſtoditur: quod Cicero ius naturæ nominat.

Quoties pars altera inclinaſſet. 15

*Senſus eſt,quoties pars altera inclinaſſet, & propterea abderetur in tabernas,& in domos:poſtulabat populus eos erui domibus & tabernis,ac iugulari.quamobrem militibus in ſanguinem & cædem uerſis potiebatur populus maiore parte prædæ. Dictum eſt autē,*Pars altera

abditi: *eadem forma, qua alibi*, Maior pars ruebant in prælium.

Sed imputare perfidiam non poſſunt. 16

Id eſt, prætendere non poſſunt, quod perfide egerunt, ſe communis commodi cogitatione perfeciſſe.

Præcipiti in occaſum die. 17

Tanquàm ruente in occaſum. Notiſſimum enim eſt præcipitem *ferè de omni re dici poſſe.*

EX LIBRO XX.

Priſcus regione Italiæ. 1

Deeſt ſecunda: *in* XI. *enim regiones diuiſit Auguſtus Italiam.*

Aſiaticus enim is libertus. 2

Libertus hic fuit gratiſſimus Vitellio. Tranquillo, & Cornelio autoribus.

Nec opibus Romanis attriti ſocietate ualidiorum. 3

De *his idem Corn. lib. Vlti.* Reſpicerent Rhetios, Noricosq́; *et cæterorum onera ſociorum, ſibi non tributa: ſed uirtutes & uiros indici.* Ergo *ſenſus eſt, nec à Romanis attriti opibus, quod ualidioribus ſocijs euenit: uiros tantum &c.*

Simili oris dehoneſtamento. 4

Liuius de Annibale: Vigilijs *tamen, & nocturno humore, paluſtriq́; cœlo grauante caput, & quia medendi nec locus, nec tempus erat, altero oculo capitur.* Vulgoq́; *id ita accipitur, ut oculum amiſerit Annibal.* Ideoq́; Iuue-

nalis

nalis: Portaret bellua luſcum. Cæterum Aemylius Probus, autor non ſpernendus: Hoc itinere, inquit, adeo graui morbo afficitur oculorum, ut poſtea nunquàm dextro bene uſus ſit. Dicitur autem, *Captus oculis, ut Captus mēte, & qui mente caret ac oculis: & qui mente oculiſq; non bene utitur: uno tamen caruiſſe oculo Annibal ferè creditur ab omnibus, & duces præterea bellicoſiſſimi Antigonus, Philippus, Annibal, Sertorius.*

Traditore. 5

Proditore.

Cœptatam libertatem. 6

Capi incœptam.

Mare aggreſsi. 7

Aliàs, Ingreſsi.

Neq; aliud excuſandum habeo. 8

Aliàs, accuſandum.

Vim reſponſi ex nomine Baſilidis. 9

Hoc eſt futurum ſe Regem, quia Baſilidē uiderat: nam Βασιλεὺς, *Græcis rex eſt.*

EX LIBRO XXI.

Priuatis utriuſq; rebus. 1

Cum neq; Veſpaſianus princeps, neq; Titus Cæſar eſſet.

Vt ſuperior ſui tam crederetur. 2

Vt ſeipſum uirtute uinceret factus Imperator.

Carminibus Homeri celebratam gentem. 3

Strabo lib. 1. & 12. citat & refert hæc carmina ex Ili-

ade & Odyſſea.

Conditam urbem Hyeroſolymam nomine ſuo feciſſe. 4

Ordo: & ſenſus eſt: urbem conditam feciſſe Hyeroſoly*mam nomine ſuo, id eſt, appellaſſe.* Dixit *autem nomen facere, pro eo quod eſt, imponere.*

Admixto nitro in uitrum excoquitur. 5

Admixto uitro, *legendum eſt, autore* Plin. *lib.* 37. Fama *eſt, inquit, appulſa naue mercatorum nitri, cùm ſparſi per littus epulas pararent, nec eſſet cortinis attollendis lapidum occaſio, glebas nitri è naui ſubdidiſſe, quibus accenſis permixta harena littoris, translucentes nobilis liquoris effluxiſſe riuos, & hanc fuiſſe originem uitri.*

Druſilla Cleopatræ. 6

Progener ergo erat Antonij, cum maritus eſſet neptis Antonij ex Cleopatra: Claudius uerò natus ex Druſo & Antonio minore, Nepos *fuit Antonij.* Indignatur *itaque Cornelius eiuſdem Antonij fuiſſe progenerum* Felicem, *& nepotem Claudium: illum libertum, hunc uerò principem* Romanum, *utrinque ex nobiliſsimis familijs genitum.*

ERRATA

Pagina 16.uerſu penult.ſic lege: Fomenta,inquit, *uulneribus nulla iuſſu ſuo.Sed quia cætera palàm uana &c.*

Pag.26.uerſu 14.lege, qui nullis. Et *uerſu 16.* lege *hauſtus.*

*Pag.29.uerſu 16.*lege,*fortuito, nullaq́; &c.*

